Torstai 30. maaliskuuta 2023

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

PÄÄTÖSLAUSELMAT

EUROOPAN PARLAMENTTI

P9_TA(2023)0094

Oikeusvaltiokertomus 2022 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa

Euroopan parlamentin päätöslauselma 30. maaliskuuta 2023 oikeusvaltiokertomuksesta 2022 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa (2022/2898(RSP))

(2023/C 341/01)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan, 4 artiklan 3 kohdan sekä 5, 6, 7, 11, 19 ja 49 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen artiklat, jotka liittyvät demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, suojelemiseen ja edistämiseen unionissa, mukaan lukien sen 70, 258, 259, 260, 263, 265 ja 267 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön,

— ottaa huomioon 13. heinäkuuta 2022 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2022 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2022)0500),

— ottaa huomioon yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi 16. joulukuuta 2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 ([1]) (oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettu asetus),

— ottaa huomioon kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1381/2013 ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 390/2014 kumoamisesta 28. huhtikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/692 ([2]),

— ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

— ottaa huomioon YK:n välineet ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, YK:n yleisen määräaikaisarvioinnin yhteydessä annetut suositukset ja raportit sekä YK:n sopimuselinten oikeuskäytännön ja YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyt,

([1]) EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 1.
([2]) EUVL L 156, 5.5.2021, s. 1.

— ottaa huomioon Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, vähemmistövaltuutetun, mediavaltuutetun ja muiden elinten suositukset ja raportit,

— ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen, Euroopan sosiaalisen peruskirjan, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean päätökset sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeusvaltuutetun, Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission, syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevän ohjauskomitean, Venetsian komission ja muiden elinten yleissopimukset, suositukset, päätöslauselmat, lausunnot ja raportit,

— ottaa huomioon 23. toukokuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan ja 8. heinäkuuta 2020 annetut neuvoston päätelmät EU:n painopisteistä Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2020–2022 tehtävälle yhteistyölle,

— ottaa huomioon 20. joulukuuta 2017 SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti annetun komission perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta (COM(2017)0835),

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston raportit 19. heinäkuuta 2022 Euroopan kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvista paineista (”Europe’s civil society: still under pressure”), 8. kesäkuuta 2022 perusoikeuksista vuonna 2022 (”Fundamental Rights Report 2022”), 19. elokuuta 2022 kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien suojelusta EU:ssa (”Protecting civic space in the EU”) ja 3. marraskuuta 2022 antisemitismistä – Yleiskatsaus Euroopan unionissa 2011–2021 rekisteröityihin antisemitistisiin tapauksiin (”Antisemitism – Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2011–2021”) sekä sen muut raportit, tiedot ja välineet, erityisesti perusoikeuksia koskevan Euroopan unionin tietojärjestelmän (EFRIS),

— ottaa huomioon 25. lokakuuta 2016 antamansa päätöslauselman suosituksista komissiolle demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta ([3]),

— ottaa huomioon 1. maaliskuuta 2018 antamansa päätöslauselman komission päätöksestä käynnistää SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta ([4]),

— ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2018 antamansa päätöslauselman tarpeesta luoda eurooppalaisten arvojen väline perusarvoja Euroopan unionissa paikallisella ja kansallisella tasolla edistävien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen tukemiseksi ([5]),

— ottaa huomioon 12. syyskuuta 2018 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja ([6]),

— ottaa huomioon 14. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman kattavan EU-mekanismin tarpeesta demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien suojelemiseksi ([7]),

— ottaa huomioon 7. lokakuuta 2020 antamansa päätöslauselman demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta ([8]),

— ottaa huomioon 13. marraskuuta 2020 antamansa päätöslauselman covid-19-toimenpiteiden vaikutuksesta demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin ([9]),

---

([3]) EUVL C 215, 19.6.2018, s. 162.
([4]) EUVL C 129, 5.4.2019, s. 13.
([5]) EUVL C 390, 18.11.2019, s. 117.
([6]) EUVL C 433, 23.12.2019, s. 66.
([7]) EUVL C 363, 28.10.2020, s. 45.
([8]) EUVL C 395, 29.9.2021, s. 2.
([9]) EUVL C 415, 13.10.2021, s. 36.

Torstai 30. maaliskuuta 2023

— ottaa huomioon 10. kesäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman oikeusvaltiotilanteesta Euroopan unionissa ja ehdollisuusjärjestelmästä annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 soveltamisesta ([10]),

— ottaa huomioon 24. kesäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman komission oikeusvaltiokertomuksesta 2020 ([11]),

— ottaa huomioon 8. heinäkuuta 2021 antamansa päätöslauselman suuntaviivojen laatimisesta unionin talousarvion suojaamista koskevan yleisen ehdollisuusjärjestelmän soveltamiseksi ([12]),

— ottaa huomioon 11. marraskuuta 2021 antamansa päätöslauselman demokratian, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden vahvistamisesta EU:ssa: yksityis- ja rikosoikeudellisten keinojen aiheeton käyttö toimittajien, kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan vaientamiseksi ([13]),

— ottaa huomioon 15. joulukuuta 2021 antamansa päätöslauselman korruption, sääntöjenvastaisten menojen ja EU:n ja jäsenvaltioiden varojen väärinkäytön välttämiseen hätäapurahastojen ja kriiseihin liittyvien menoalojen tapauksessa tähtäävien ennaltaehkäisevien toimenpiteiden arvioinnista ([14]),

— ottaa huomioon 8. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta Euroopassa ([15]),

— ottaa huomioon 10. maaliskuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja unionin tuomioistuimen päätöksen seurauksista ([16]),

— ottaa huomioon 19. toukokuuta 2022 antamansa päätöslauselman komission oikeusvaltiokertomuksesta 2021 ([17]),

— ottaa huomioon 9. kesäkuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja mahdollisesta Puolan kansallisen elpymissuunnitelman hyväksymisestä ([18]),

— ottaa huomioon 15. syyskuuta 2022 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja ([19]),

— ottaa huomioon 15. syyskuuta 2022 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa vuosina 2020 ja 2021 ([20]),

— ottaa huomioon 20. lokakuuta 2022 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta Maltassa viisi vuotta Daphne Caruana Galizian murhan jälkeen ([21]),

— ottaa huomioon 20. lokakuuta 2022 antamansa päätöslauselman hlbtiq+-henkilöihin kohdistuvien viharikosten lisääntymisestä kaikkialla Euroopassa hiljattain Slovakiassa tapahtuneen homofobisen murhan valossa ([22]),

— ottaa huomioon 10. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman rodullisesta oikeudenmukaisuudesta, syrjimättömyydestä ja rasismintorjunnasta EU:ssa ([23]),

---

([10]) EUVL C 67, 8.2.2022, s. 86.
([11]) EUVL C 81, 18.2.2022, s. 27.
([12]) EUVL C 99, 1.3.2022, s. 146.
([13]) EUVL C 205, 20.5.2022, s. 2.
([14]) EUVL C 251, 30.6.2022, s. 48.
([15]) EUVL C 347, 9.9.2022, s. 2.
([16]) EUVL C 347, 9.9.2022, s. 168.
([17]) EUVL C 479, 16.12.2022, s. 18.
([18]) EUVL C 493, 27.12.2022, s. 108.
([19]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0324.
([20]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0325.
([21]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0371.
([22]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0372.
([23]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0389.

— ottaa huomioon 24. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman arviosta siitä, noudattaako Unkari ehdollisuusasetuksen oikeusvaltioperiaatetta koskevia ehtoja, sekä Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelman tilanteesta ([24]),

— ottaa huomioon Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin loppuraportin,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 132 artiklan 2 kohdan,

— ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan päätöslauselmaesityksen,

A. ottaa huomioon, että unioni perustuu SEU 2 artiklassa vahvistettuihin yhteisiin arvoihin, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina, ja toteaa, että nämä ovat EU:n jäsenvaltioille yhteisiä arvoja, joita ehdokasmaiden on noudatettava osana Kööpenhaminan kriteereitä voidakseen liittyä unioniin ja joita ei voida hylätä tai tulkita uudelleen liittymisen jälkeen; ottaa huomioon, että demokratia, oikeusvaltio ja perusoikeudet ovat toisiaan vahvistavia arvoja, ja katsoo, että niiden heikentäminen voi muodostaa järjestelmätason uhkan unionille ja sen kansalaisten oikeuksille ja vapauksille; toteaa, että oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sitoo koko unionia ja sen jäsenvaltioita kaikilla hallintotasoilla, myös valtiotasoa alemmilla tasoilla;

B. ottaa huomioon, että Euroopan tulevaisuutta käsittelevässä konferenssissa ilmaistiin selkeästi toive, että EU noudattaa järjestelmällisesti oikeusvaltioperiaatetta kaikissa jäsenvaltioissa, suojelee kansalaisten perusoikeuksia ja säilyttää EU:n uskottavuuden edistäessään arvojaan EU:ssa ja ulkopuolella;

C. toteaa, että SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettu vilpittömän yhteistyön periaate velvoittaa unionin ja jäsenvaltiot kunnioittamaan ja avustamaan toisiaan perussopimuksista johtuvia tehtäviä täyttäessään, ja se velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, joilla voidaan varmistaa perussopimuksista tai unionin toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttäminen;

D. katsoo, että kertomukseen sisällytettävät konkreettiset ja oikeudellisesti sitovat maakohtaiset suositukset auttaisivat jäsenvaltioita ehkäisemään, havaitsemaan ja käsittelemään haasteita ja oikeusvaltion taantumista;

E. ottaa huomioon, että jäsenvaltiot ottivat käyttöön hätätoimenpiteitä covid-19-pandemian torjumiseksi; toteaa, että niiden oli oltava tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisia, jotta ne olivat laillisia, kun niillä rajoitettiin perusoikeuksia tai -vapauksia; ottaa huomioon, että jotkut hallitukset ovat käyttäneet poikkeustoimenpiteitä tekosyynä demokraattisen valvontajärjestelmän heikentämiseen;

F. toteaa, että nykyisiä mekanismeja on vahvistettava ja yhdenmukaistettava ja on kehitettävä yhteinen kattava EU:n mekanismi, jolla suojellaan tehokkaasti demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia ja varmistetaan, että SEUn 2 artiklan mukaisia arvoja kunnioitetaan kaikkialla unionissa ja edistetään ehdokasmaissa, vaikka seurantajärjestelmät ovat erilaisia, jotta jäsenvaltioita estetään laatimasta kansallista lainsäädäntöä, joka on ristiriidassa SEU 2 artiklan mukaisten arvojen suojelun kanssa; ottaa huomioon, että komissio ja neuvosto ovat edelleen torjuneet tarpeen tehdä toimielinten välinen sopimus demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevasta EU:n järjestelmästä,

G. muistuttaa käsitelleensä päätöslauselmissaan myös Unkarin, Maltan ja Puolan oikeusvaltiotilannetta toukokuusta 2022 lähtien; muistuttaa lisäksi, että parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnassa toimiva demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia käsittelevä seurantaryhmä on käsitellyt samankaltaisia kysymyksiä myös Bulgarian, Kreikan, Slovakian, Slovenian ja Espanjan osalta;

Yleisarvio kertomuksesta

1. pitää myönteisenä komission kolmatta vuotuista oikeusvaltiokertomusta, joka on osa komission oikeusvaltiovälineistöä; katsoo, että kertomus on askel kohti johdonmukaista mekanismia SEU 2 artiklassa vahvistettujen unionin arvojen säilyttämiseksi ja että keskeisenä haasteena on nyt käyttää olemassa olevaa välineistöä tehokkaasti ja johdonmukaisesti näiden arvojen suojelemiseksi ja niiden täytäntöönpanon valvomiseksi;

([24]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0422.

Torstai 30. maaliskuuta 2023

2. panee merkille parannuksia aiempiin vuotuisiin kertomuksiin verrattuna, kuten maakohtaisten suositusten lisäämisen; suhtautuu myönteisesti myös siihen, että kertomuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota julkisiin tiedotusvälineisiin ja toimenpiteisiin, joilla varmistetaan tiedotusvälineiden omistuksen avoimuus, mukaan lukien tiedotusvälineiden moniarvoisuuden seurantavälineen mukainen luokittelu, ja että siinä on arvioitu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa, kiinnitetty huomiota poliittisten puolueiden rahoitukseen, keskitytty tasa-arvoelimiin, kansallisiin ihmisoikeusinstituutioihin ja oikeusasiamiehiin, seurattu oikeusjärjestelmän korkean tason nimityksiä ja kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota oikeusalan ammattilaisiin, kuten tuomareihin, notaareihin ja asianajajiin;

3. kehottaa komissiota osallistumaan enemmän julkisiin keskusteluihin paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla ja panostamaan lisää tietoisuuden lisäämiseen unionin arvoista ja sovellettavista välineistä, myös vuotuisesta kertomuksesta, erityisesti niissä maissa, joissa on vakavia huolenaiheita; tukee komission pyrkimyksiä parantaa raportointimenetelmiä ja katsoo, että kertomuksen soveltamisalan laajentamisen olisi kuljettava käsi kädessä resurssien lisäämisen kanssa; katsoo, että komission maavierailuille olisi varattava enemmän aikaa, myös paikan päällä;

4. pitää valitettavina useissa jäsenvaltioissa nähtäviä huolestuttavia suuntauksia, jotka liittyvät lehdistönvapauteen, tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja toimittajien turvallisuuteen, ja kehottaa komissiota seuraamaan tiiviisti tiedotusvälineiden tilannetta tulevissa kertomuksissa, mukaan lukien tiedotusvälineiden omistus ja julkisen palvelun tiedotusvälineiden rahoitus, sekä antamaan suosituksia ja toteuttamaan asianmukaisia poliittisia ja oikeudellisia jatkotoimia; tuomitsee häiritsevän poliittisen puuttumisen toimituksellisiin päätöksiin, aiheettomat kanteet (SLAPP-kanteet) ja toimittajien laittoman valvonnan erityisesti vakoiluohjelmien käytön avulla ja toteaa, että toimittajat ovat edelleen vaarassa niin kauan kuin toimielimet eivät kykene nostamaan tai halua nostaa kanteita toimittajien paljastamasta korruptiosta;

5. korostaa kansallisten tuomarineuvostojen erityistä roolia tuomioistuinten ja tuomareiden riippumattomuuden suojelemisessa poliittiselta puuttumiselta; pitää valitettavana näiden elinten jatkuvaa politisoitumista joissakin maissa sekä tämän tuhoisaa vaikutusta näiden maiden oikeusjärjestelmien riippumattomuuteen ja lahjomattomuuteen;

6. panee merkille Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) tärkeän roolin oikeusvaltioperiaatteen turvaamisessa ja korruption torjunnassa unionissa ja kannustaa komissiota seuraamaan tiiviisti jäsenvaltioiden ja EPPOn välisen yhteistyön tasoa myöhemmissä kertomuksissa; kehottaa jäsenvaltioita, jotka eivät ole vielä tehneet niin, osallistumaan EPPOn toimintaan;

7. pitää valitettavana, että komissio ei ottanut täysimääräisesti huomioon parlamentin aiemmissa päätöslauselmissaan ([25]) esittämiä suosituksia, ja kehottaa komissiota toteuttamaan lisätoimia niiden käsittelemiseksi;

8. on huolissaan horisontaalisen kertomuksen ja suositusten epäjohdonmukaisuudesta ja erityisesti siitä, että horisontaalisessa kertomuksessa esitetyt maakohtaiset huolenaiheet eivät täysin vastaa maakohtaisia suosituksia; pyytää luomaan selkeän yhteyden esitettyjen huolenaiheiden ja annettujen suositusten välille;

9. korostaa, että tarkoituksellinen hyökkääminen vähemmistöryhmien oikeuksia vastaan joissakin jäsenvaltioissa on pannut alulle vastaavia toimia ja antanut niille vauhtia muualla, mistä on osoituksena naisten oikeuksien heikkeneminen, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvän tilanteen heikkeneminen, ja hlbtiq+-henkilöiden, muuttajien ja muiden vähemmistöryhmien oikeuksien taantuminen; kehottaa laatimaan yhteenvedon EU:n rasisminvastaisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta kertomuksen maakohtaisissa luvuissa ja analyysin siitä, miten oikeusvaltion heikkeneminen vaikuttaa eri vähemmistöryhmiin;

10. tuomitsee Italian hallituksen Milanon kaupunginvaltuustolle antamat ohjeet lopettaa samaa sukupuolta olevien vanhempien lasten rekisteröinti; katsoo, että tämä päätös johtaa väistämättä sekä samaa sukupuolta olevien pariskuntien että ensisijaisesti heidän lastensa syrjintään; katsoo, että tämä toimi rikkoo suoraan vuonna 1989 tehdyssä lapsen oikeuksia koskevassa YK:n yleissopimuksessa lueteltuja lapsen oikeuksia; on huolissaan siitä, että tämä päätös on osa laajempaa hyökkäystä hlbtiq+-yhteisöä vastaan Italiassa; kehottaa Italian hallitusta kumoamaan päätöksensä välittömästi;

([25]) Päätöslauselmat 24. kesäkuuta 2021 komission oikeusvaltiokertomuksesta 2020 ja 19. toukokuuta 2022 komission oikeusvaltiokertomuksesta 2021.

11. kehottaa komissiota käyttämään vuotuisissa oikeusvaltiokertomuksissa sovellettujen menetelmien asiaankuuluvia osia arvioidessaan kaikkia EU:n ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita;

Maakohtaiset suositukset

12. pitää myönteisenä maakohtaisten suositusten lisäämistä, sillä parlamentti ja kansalaisyhteiskunta ovat kehottaneet tähän toistuvasti; muistuttaa, että vuotuiset kertomukset muodostavat perustan tietoon perustuville keskusteluille jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten oikeusvaltiotilanteesta; toteaa, että maakohtaiset suositukset auttavat käsittelemään kohdennetusti erityiskysymyksiä todellisten parannusten aikaansaamiseksi jäsenvaltioissa; pitää kuitenkin valitettavana, että maakohtaiset suositukset eivät ole sitovia; kehottaa komissiota kehittämään edelleen oikeusvaltiota koskevaa vuotuista sykliä arvioimalla seuraavassa vuotuisessa kertomuksessa maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa erityisten vertailuarvojen ja selkeän täytäntöönpanoaikataulun avulla ja osoittamalla selvästi saavutettu edistyminen ja tapahtunut taantuminen;

13. pitää valitettavana, että monet suosituksista ovat liian epämääräisiä eivätkä ole riittävän täsmällisiä tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi; toteaa jälleen, että on tarpeen vahvistaa aikataulu suositusten täytäntöönpanolle ja täsmentää mahdolliset seuraukset siltä varalta, että vaatimuksia ei noudateta;

14. kehottaa komissiota käynnistämään asiaankuuluvat menettelyt epäröimättä tai viivyttelemättä erityisesti silloin, kun hallitukset eivät ole halukkaita noudattamaan maakohtaisia suosituksia;

15. antaa tunnustusta komission pyrkimyksille parantaa yhteistyötä kansallisten sidosryhmien kanssa; toteaa, että kansalaisyhteiskunta on oikeusvaltion kannalta keskeinen toimija ja sillä on tärkeä rooli vuotuisen kertomuksen seurannassa ja sen täytäntöönpanossa; kehottaa komissiota ottamaan kansalaisyhteiskunnan jatkossakin johdonmukaisesti ja merkityksellisellä tavalla mukaan sekä kertomuksen laatimiseen että jatkotoimiin kansallisella tasolla yhteistyössä perusoikeusviraston kanssa muun muassa antamalla riittävästi aikaa osallistua prosessiin ja olemalla laajasti yhteydessä kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin maavierailuilla; kehottaa komissiota varmistamaan osallistavamman, avoimemman ja käyttäjäystävällisemmän lähestymistavan sykliin, jotta varmistetaan sidosryhmien mielekäs osallistuminen ja vastuuvelvollisuus koko prosessin ajan; kehottaa esittelemään järjestelmällisemmin kansalaisyhteiskunnan ja ammattialajärjestöjen, myös oikeuslaitoksen, panoksia, jotta voidaan täydentää jäsenvaltioiden hallitusten toimittamia tietoja;

16. toteaa, että kansalaisyhteiskunnalla ja terveillä kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksilla on ratkaiseva merkitys oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä ja suojelemisessa, ja kehottaa jälleen varaamaan kertomuksessa oman luvun kansalaisyhteiskunnan tilalle jäsenvaltioissa; korostaa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksiin ja oikeusvaltioon liittyvien kysymysten välisiä yhteyksiä; kehottaa komissiota investoimaan edelleen tätä tarkoitusta varten varatun rahoituksen avulla kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden valmiuksien kehittämiseen, jotta ne voivat seurata jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilannetta ja raportoida siitä, ja varmistamaan tähän prosessiin osallistuvan kansalaisyhteiskunnan riittävän suojelun; on huolestunut siitä, että rahoituksen puolueellinen jakautuminen joissakin maissa vaikuttaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin, jotka pyrkivät edistämään haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien oikeuksia tai yleisemmin sellaisten päämäärien puolesta, joita hallitukset eivät tue; kannustaa arvioimaan näitä kysymyksiä perusteellisesti kaikissa kertomuksen kattamissa maissa ja korostaa, että näiden kysymysten ratkaisemista varten tarvitaan maakohtaisia suosituksia; kehottaa komissiota harkitsemaan EU:n varojen suoraa hallinnointia, jotta voidaan myös varmistaa, että loppukäyttäjille, myös haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien parissa työskenteleville kansalaisyhteiskunnan organisaatioille, myönnetään niille tarkoitettua EU:n rahoitusta; kehottaa komissiota seuraamaan kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman vaikutuksia kansalaisyhteiskuntaan jäsenvaltioissa; kehottaa neuvostoa ja komissiota osoittamaan riittävästi rahoitusta riippumattomalle ja Euroopan laajuiselle laatujournalismille kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla;

17. korostaa, että tarvitaan maakohtaisia suosituksia kansallisista toimista covid-19-pandemian torjumiseksi ja niiden vaikutuksesta demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin unionissa; kehottaa komissiota jatkamaan näiden kansallisten prosessien, myös parhaiden käytäntöjen, seurantaa ja niistä raportointia;

18. pitää valitettavana, että Pegasus- tai Predator-ohjelmien kaltaisten vakoiluohjelmien laittomasta käytöstä jäsenvaltioissa ei ole annettu maakohtaisia suosituksia, vaikka ohjelmien käytöstä toimittajia, poliitikkoja, lainvalvontaviranomaisia, diplomaatteja, asianajajia, liikemiehiä, kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja muita toimijoita vastaan on tehty konkreettisia paljastuksia ja siitä on yhä enemmän näyttöä; on erittäin huolissaan riskeistä, joita kansalaisyhteiskunnalle,

demokratialle, oikeusvaltiolle ja perusoikeuksien kunnioittamiselle aiheutuu siitä, että kansalliset hallitukset käyttävät vakoiluohjelmia kenenkään valvomatta; pitää valitettavana, että joidenkin jäsenvaltioiden viranomaiset eivät tee yhteistyötä Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käyttöä selvittävän tutkintavaliokunnan kanssa;

Vuotuista oikeusvaltiokertomusta koskevat parlamentin kehotukset, joihin ei ole vielä vastattu

19. kehottaa jälleen komissiota laajentamaan raportointiaan siten, että se kattaa kaikki SEU 2 artiklassa vahvistetut arvot; muistuttaa, että oikeusvaltion, demokratian ja perusoikeuksien välillä on luontainen yhteys; kehottaa komissiota ja neuvostoa aloittamaan välittömästi parlamentin kanssa neuvottelut demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevasta EU:n järjestelmästä tehtävästä toimielinten välisestä sopimuksesta, jonka olisi katettava SEU 2 artiklan mukaiset arvot kokonaisuudessaan; pitää valitettavana, että muuttajien ihmisoikeuksiin kohdistuvat rikkomukset, joita tehdään EU:n ulkorajoilla, eivät sisälly komission tekemään arviointiin;

20. kehottaa sisällyttämään vuotuiseen kertomukseen siitä puuttuvat Venetsian komission vuonna 2016 oikeusvaltion arviointiperusteista julkaiseman luettelon tärkeät osatekijät, kuten toimivallanvallan väärinkäytön estämisen, yhdenvertaisuuden lain edessä ja syrjimättömyyden;

21. pitää myönteisenä, että komissio on sisällyttänyt kertomukseensa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten täytäntöönpanon jäsenvaltioissa yhtenä laatua ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista koskevana indikaattorina; kehottaa komissiota laajentamaan tätä analyysia sisällyttämällä siihen näiden päätösten asianmukaisen täytäntöönpanon kansallisella tasolla;

22. pitää yhteistyötä Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten organisaatioiden kanssa erityisen tärkeänä demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien edistämiseksi EU:ssa; kehottaa komissiota analysoimaan YK:n sopimuselinten yksittäisiä tiedonantoja;

23. kehottaa jälleen komissiota sisällyttämään kertomukseen uuden erillisen unionin toimielimiä koskevan luvun, jossa arvioitaisiin tilannetta vallanjaon, korruptiontorjuntakehyksen, vastuuvelvollisuuden ja keskinäisen valvonnan osalta;

24. pitää erittäin valitettavana, että neuvosto ei ole kyennyt edistymään merkityksellisellä tavalla käynnissä olevissa SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisissa menettelyissä; kehottaa neuvostoa käsittelemään kaikkia uusia tapahtumia, jotka vaikuttavat oikeusvaltioon, demokratiaan ja perusoikeuksiin; kehottaa jälleen neuvostoa antamaan suosituksia tämän menettelyn yhteydessä ja korostaa, että tällaisten toimien viivästyminen edelleen merkitsisi sitä, että neuvosto itse rikkoisi oikeusvaltioperiaatetta; vaatii kunnioittamaan parlamentin roolia ja toimivaltaa;

25. tuomitsee jyrkästi jäsenvaltioiden viranomaiset, jotka kieltäytyvät osallistumasta komission vuotuiseen oikeusvaltiovuoropuheluun;

26. pitää valitettavana, että kertomuksessa ei tunnusteta selkeästi tahallista oikeusvaltioperiaatteen taantumista useissa jäsenvaltioissa; kehottaa komissiota tekemään selväksi, että jos SEU 2 artiklan mukaisia arvoja loukataan järjestelmällisesti, tahallisesti, vakavasti ja pysyvästi tietyn ajanjakson aikana, jäsenvaltiot eivät enää välttämättä täytä kaikkia demokratian kriteereitä; muistuttaa, että parlamentti on jo todennut, että Unkarista on asiaan liittyvien indeksien mukaan tullut vaaliautokratiaan perustuva sekajärjestelmä; suosittaa jälleen komissiota tekemään eron järjestelmätason rikkomusten ja yksittäisten rikkomusten välillä, välttämään sen vaaran, että kaikkein vakavimpia oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuvia rikkomuksia vähätellään, ja liittämään maakohtaisiin suosituksiin täytäntöönpanon määräajat, tavoitteet ja toteutettavat konkreettiset toimet;

27. muistuttaa kannastaan, joka koskee riippumattomista asiantuntijoista koostuvan paneelin ottamista mukaan neuvomaan kolmea toimielintä tiiviissä yhteistyössä EU:n perusoikeusviraston kanssa; kehottaa jälleen komissiota pyytämään perusoikeusvirastoa antamaan metodologista neuvontaa ja tekemään vertailevaa tutkimusta, jotta vuotuisen kertomuksen avainaloihin voidaan lisätä yksityiskohtia, kun otetaan huomioon perusoikeuksien ja oikeusvaltion väliset luontaiset yhteydet; pyytää komission ja neuvoston vastahakoisuuden vuoksi parlamentin puhemiehistöä järjestämään julkisia hankintoja koskevan menettelyn tällaisen paneelin perustamiseksi parlamentin alaisuuteen aiemmissa päätöslauselmissaan ([26]) antamansa sitoumuksen mukaisesti, jotta parlamenttia voidaan neuvoa SEU 2 artiklan mukaisten arvojen noudattamisesta eri jäsenvaltioissa ja jotta voidaan osoittaa esimerkin avulla, miten tällainen paneeli voisi toimia käytännössä;

([26]) Päätöslauselmat 24. kesäkuuta 2021 komission oikeusvaltiokertomuksesta 2020 ja 19. toukokuuta 2022 komission oikeusvaltiokertomuksesta 2021.

28. muistuttaa, että oikeusvaltiota koskevan vuotuisen syklin olisi toimittava panoksena muiden välineiden, kuten SEU 7 artiklan ja oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen, oikeusvaltiotoimintakehyksen, rikkomusmenettelyjen, mukaan lukien nopeutetut menettelyt, Euroopan unionin tuomioistuimelle toimitetut välitoimia koskevat hakemukset ja unionin tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon laiminlyöntiä koskevat toimet, tai EU:n rahoituslainsäädännön mukaisten välineiden, aktivoimiseksi, jotta voidaan reagoida oikeusvaltioon kohdistuviin uhkiin tai rikkomuksiin kansallisella tasolla; kehottaa jälleen komissiota luomaan suoran yhteyden muun muassa vuotuisten oikeusvaltiokertomusten ja oikeusvaltioperiaatetta koskevan ehdollisuusmekanismin välille;

o

o o

29. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, Euroopan unionin perusoikeusvirastolle, Euroopan neuvostolle, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestölle, Yhdistyneille kansakunnille sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.